

Zebranie plenarne Komitetu Psychologii PAN

Warszawa, 27 listopada 2014r.

Sprawozdanie

Program zebrania plenarnego

- 1. Wykład "Psychologia wobec problemów edukacji"**
(prof. A. I. Brzezińska)
- 2. Stanowisko Komitetu Psychologii PAN**
w sprawie ocen w nauczaniu początkowym
(prof. A. I. Brzezińska, prof. P. Oleś)
- patrz Załącznik KOALICJA "Dziecko bez stopni"
- 3. Nagroda im. A. Malewskiego**
(prof. J. Grzelak)
- 4. Powołanie Komisji ds. Oceny Czasopism i Monografii Psychologicznych**
(prof. M. Lewicka)
- 5. Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiej Psychologii**
im Tadeusza Tomaszewskiego
(prof. B. Bokus)
- 6. Wolne wnioski**

Zebranie plenarne Komitetu Psychologii PAN w dniu 27 listopada 2014 roku odbyło się w Warszawie na Wydziale Psychologii UW (w sali Rady Wydziału). W zebraniu uczestniczyło 22 członków Komitetu.

Na wstępie Przewodniczący Komitetu Psychologii PAN – prof. Piotr Oleś w imieniu nas wszystkich przekazał najserdeczniejsze gratulacje **Panu Profesorowi Janowi Strelauowi** w związku z wydaniem monumentalnego dzieła *Różnice indywidualne. Historia – determinanty – zastosowania (2014)*. Świetny dorobek naukowy Profesora i znakomity

wkład w rozwój psychologii różnic indywidualnych znalazł uwieńczenie w postaci całościowego ujęcia oraz dojrzałej syntezy, co we współczesnej nauce jest bardzo potrzebne a jednocześnie niezwykle rzadkie. Tym samym Profesor Jan Strelau kreuje kolejny niedościgniony wzór, wskazując, co oznacza poświęcenie życia badaniom i poznaniu naukowemu na najwyższym światowym poziomie. Zebrani gratulowali Autorowi i dziękowali za monumentalne dzieło. Profesor Jan Strelau podziękował za gratulacje i życzenia, a w przerwie i po zebraniu podpisywał egzemplarze książki, które Polska Akademia Nauk przesłała dla członków naszego Komitetu.

Realizując program zebrania plenarnego, Przewodniczący Komitetu poprosił prof. A. I. Brzezińską o wygłoszenie wykładu. na temat "Psychologia wobec problemów edukacji".

1. Wykład "Psychologia wobec problemów edukacji" (prof. A. I. Brzezińska)

Prof. Anna I. Brzezińska wygłosiła wykład, którego punktem wyjścia było założenie Lwa S. Wygotskiego: „**psychologia musi odrzucić obojętność i aktywnie uczestniczyć w życiu człowieka, pomagać w jego formowaniu**”.

Prof. A. I. Brzezińska ukazała trzy obszary funkcjonowania edukacji – opieka, wychowanie, kształcenie. Sformułowała odpowiedź na pytanie, do czego w tym procesie potrzebna jest psychologia. Zachęcała do zmiany podejścia w edukacji z „transmisyjnego” (z dominującą rolą nauczyciela) na podejście tzw. projektowe, z symetryczną relacją Uczeń–Nauczyciel. Podjęła dalej problem ocen w szkole – ocen klasyfikujących (punktowych) i ocen formujących (opisowych). Unaoczniała, że **s a m o r e g u l a c j a** to priorytet i nadrzędny cel edukacji.

Wykład "Psychologia wobec problemów edukacji" wzbudził wyraźne zainteresowanie i wywołał ożywioną dyskusję nad istotą edukacji w czasach transformacji i nad znaczeniem ocen opisowych w nauczaniu początkowym. Po dyskusji nastąpiła półgodzinna przerwa w obradach.

2. Stanowisko Komitetu Psychologii PAN w sprawie ocen w nauczaniu początkowym (prof. A. I. Brzezińska, prof. P. Oleś) - patrz Załącznik KOALICJA "Dziecko bez stopni"

Przewodniczący Komitetu Psychologii PAN przypomniał, że do Prezydium Komitetu napłynęło pismo Prezesa Centrum Edukacji Obywatelskiej – dra Jacka Strzemiecznego, w którym zaproszono Komitet do poparcia stanowiska Koalicji „Dziecko bez stopni” .

Celem Koalicji „Dziecko bez stopni” jest zapewnienie w przygotowywanej nowelizacji ustawy o systemie oświaty zapisów zastępujących na etapie edukacji wczesnoszkolnej

ocenianie uczniów przy pomocy stopni

przekazywaniem informacji pomagających się uczyć.

(Apel Koalicji „Dziecko bez stopni” zob. dzieckobezstopni@ceo.org.pl)

W toku dyskusji członkowie Komitetu uznali, że powyższy apel nie może pozostać bez echa. Przyjęto decyzję o poparciu Komitetu Psychologii PAN dla idei „Dziecko bez stopni” w pierwszym etapie edukacji szkolnej, czyli w klasach I–III.

Podkreślano, że ocena ze strony nauczyciela odgrywa swoją formatywną rolę, czyli jest prorozwojowa, tylko wtedy gdy dostarcza dziecku informacji pomagających mu się uczyć, a więc umożliwia:

- (1) uświadomienie sobie, co robi dobrze, a co źle,
- (2) zrozumienie istoty popełnianych błędów,
- (3) wskazuje drogi poprawy,
ale przede wszystkim
- (4) wskazuje, w czym dziecko jest kompetentne,
co osiągnęło dzięki swemu wysiłkowi.

Tekst ukazujący stanowisko Komitetu Psychologii PAN w odniesieniu do inicjatywy „Dziecko bez stopni” zostanie sformułowany po zebraniu plenarnym i będzie przesłany członkom Komitetu mailem z prośbą o wyrażenie akceptacji (lub nie) drogą elektroniczną.

Uwaga: Załączony tekst (patrz Zał. 1) zawiera stanowisko Komitetu wraz z uzasadnieniem.

Do Sekretarza Komitetu napłynęły drogą mailową odpowiedzi od 34 członków Komitetu, 33 głosy akceptujące treść tekstu, jedna z osób wstrzymała się od głosu.

3. Nagroda im. A. Malewskiego (prof. J. Grzelak)

Przewodniczący Kapituły Nagrody im. A. Malewskiego poinformował, że rozpoczyna się kolejna (XI) edycja Konkursu KP PAN na Nagrodę im. Andrzeja Malewskiego.

Zgłoszenia do Konkursu można przysyłać najpóźniej do 16 lutego 2015 r.

na adres am.kapitula@gmail.com

4. Powołanie Komisji ds. Oceny Czasopism i Monografii Psychologicznych (prof. M. Lewicka)

Prof. Maria Lewicka przypomniała decyzję Komitetu Psychologii PAN, wyrażoną na zebraniu plenarnym we Wrocławiu o konieczności powołania Komisji ds. Oceny Czasopism Psychologicznych. Dodała, że Komisja taka mogłaby także dokonywać oceny wyróżniających się monografii psychologicznych, zgłaszanych przez jednostki naukowe.

W toku dyskusji uznano, że powołana zostanie Komisja ds. Oceny Czasopism i Monografii Psychologicznych. Zgłoszono kandydatury członków tej Komisji.

W głosowaniu tajnym powołano na członków te osoby, które uzyskały 12 i więcej głosów.

Są to: dr hab. Jan Ciecuch, dr hab. Michał Harciarek, prof. Wojciech Pisula,
prof. Grzegorz Sędek i dr hab. Michał Wierzchoń.

5. Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiej Psychologii im Tadeusza Tomaszewskiego (prof. B. Bokus)

Prof. Barbara Bokus poinformowała o zmianie władz Fundacji na Rzecz Rozwoju Polskiej Psychologii im Tadeusza Tomaszewskiego. Po upływie dwu kadencji Rady i Zarządu Fundacji, po uzyskaniu wszystkich niezbędnych dokumentów, w Krajowym Rejestrze Sądowym zostały umieszczone informacje o nowych organach Fundacji. Nowa kadencja władz rozpoczyna się od daty postanowienia Sądu, to jest od 25 września 2014 r. i będzie trwała 3 lata, tj. do 25 września 2017 r.

Fundacja została wpisana do Rejestru Stowarzyszeń Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000319411.

Rada Fundacji:

Zofia Ratajczak (przewodnicząca)
Janusz Reykowski (członek)
Adam Frączek (członek)
Urszula Jakubowska (członkini)

Zarząd Fundacji:

Barbara Bokus (prezes)
Wiesław Łukaszewski (wiceprezes)
Andrzej Eliasz (członek)
Idalia Kurcz (członkini)
Piotr Oleś (członek)

Prezes Fundacji przypomniała, że Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiej Psychologii im. Tadeusza Tomaszewskiego ustanowiona została w lipcu 2008 r. przez prof. Zofię Ratajczak, dysponującą funduszem pozostawionym w depozycie przez Profesora Tadeusza Tomaszewskiego. Fundacja działa na podstawie Statutu Fundacji, zamieszczonego w akcie notarialnym z dnia 16.07.2008

Zgodnie z §11 Statutu, Fundacja została powołana w celach:

1. działania na rzecz rozwoju psychologii jako nauki,
2. skupienia wokół idei Fundacji osób oraz organizacji krajowych i zagranicznych pragnących poświęcić swoją wiedzę, umiejętności i czas na rzecz rozwoju psychologii jako nauki.
3. działania na rzecz organizacji, których celami statutowymi jest działalność naukowa mająca związek z psychologią.

Według §12 Statutu, Fundacja może realizować swe cele poprzez:

1. Wspieranie i organizowanie: wykładów, odczytów, prelekcji, warsztatów, szkoleń, konferencji, seminariów, kongresów naukowych związanych z psychologią jako dyscypliną nauki.
2. Pomoc w wyjazdach zagranicznych, ważnych dla psychologii w przypadkach trudności finansowych w ich realizacji.
3. Przyznawanie nagród i stypendiów w zakresie prac związanych z psychologią.
4. Inicjowanie i wspieranie nowatorskich badań i rozwiązań w dziedzinie psychologii jako nauki, przyczyniających się do jej rozwoju.
5. Przyznawanie nagród za prace naukowe zawierające oryginalny pomysł lub wynik, a nie przyczynkarskie, typu „jeszcze jedna zmienna”, bez względu na stopień naukowy autora oraz ułatwienia w publikowaniu tego typu prac.
6. Wspieranie publikacji upowszechniających dorobek naukowy psychologii.

7. Współpracę z instytucjami państwowymi i organizacjami pozarządowymi działającymi w zakresie objętym celami Fundacji oraz współpracę krajową i zagraniczną z instytucjami oraz innymi osobami fizycznymi i prawnymi wykazującymi zainteresowanie celami Fundacji.
8. Współpracę z instytucjami, organizacjami, osobami fizycznymi i prawnymi w zakresie działań o charakterze psychologicznym.
9. Działalność popularyzatorską.
10. Udział w innych przedsięwzięciach, zgodnych z celami Fundacji.

Fundusz z listopada 2014, jakim dysponuje Fundacja, jest skromny i wynosi 41.085,89 PLN (Fundusz Założycielski wynosił 37.000 PLN).

Numer rachunku bankowego Fundacji, na który można wpłacać pieniądze:

70 1160 2202 0000 0001 5523 3300

Fundacja nie ma statusu instytucji pożytku publicznego i nie może obecnie prowadzić działalności gospodarczej.

Pierwsze zebranie nowego Zarządu Fundacji odbędzie się tuż po zebraniu plenarnym Komitetu Psychologii PAN. Ustanowiony zostanie program działania Zarządu Fundacji na rok 2015.

6. Wolne wnioski

Przewodnicząca PTP – doc. dr Małgorzata Toeplitz-Winiewska przedstawiła krótką informację o pracach KOMISJI DO SPRAW TESTÓW POLSKIEGO TOWARZYSTWA PSYCHOLOGICZNEGO. Zaznaczyła, że Komisja nie zajmowała się oceną wartości poszczególnych narzędzi stosowanych w praktyce psychologicznej i dostępnych na rynku. Podkreśliła, że ocenie testów służyć miały recenzje, których przygotowaniem miał zająć się Zespół ds. Testów Psychologicznych przy Komitecie Psychologii PAN.

Na koniec Przewodniczący Komitetu pogratulował prof. Ewie Czerniawskiej tytułu profesora nauk społecznych, a następnie zebrani złożyli sobie życzenia z okazji zbliżających się Świąt. Profesor Jan Strelau (ku radości obdarowanych) podpisywał jeszcze egzemplarze swojej monografii *Różnice indywidualne. Historia – determinanty – zastosowania*.

Protokół sporządziła prof. dr hab. Barbara Bokus

Przewodniczący Komitetu Psychologii PAN

Prof. dr hab. Piotr Oleś

Załącznik 1.

Stanowisko Komitetu Psychologii PAN

w odniesieniu do inicjatywy „Dziecko bez stopni”

Komitet Psychologii PAN popiera ideę „Dziecko bez stopni”, wyrażoną przez powstałą przy Centrum Edukacji Obywatelskiej w Warszawie *Koalicję Osób i Instytucji w Sprawie Nowelizacji Ustawy o Systemie Oświaty*.

Koalicja ta podjęła starania, by w pierwszym etapie edukacji szkolnej, czyli w klasach I–III, wprowadzić zasadę bieżącego oceniania uczniów poprzez tzw. oceny opisowe, czyli oceny pomagające dziecku się uczyć, dające mu wartościowe informacje zwrotne. Inicjatywa stanowi reakcję na rządowy projekt zmian w ustawie o systemie oświaty, który zakłada prowadzenie przez nauczycieli pierwszego etapu edukacji szkolnej oceniania bieżącego według skali i w formach określonych w statucie szkoły. Wprawdzie ustawa ma dopuszczać możliwość stosowania oceny opisowej, ale będzie to wymagać zgody rady pedagogicznej szkoły i zmiany statutu szkoły, co w praktyce może nadal oznaczać ocenianie dziecka w trakcie semestru jedynie według stopni.

Uzasadnienie

Ocena ze strony nauczyciela odgrywa swoją formatywną rolę, czyli jest prorozwojowa, tylko wtedy gdy dostarcza dziecku informacji pomagających mu się uczyć, a więc umożliwia (1) uświadomienie sobie, co robi dobrze, a co źle, (2) zrozumienie istoty popełnianych błędów, (3) wskazuje drogi poprawy, ale przede wszystkim (4) wskazuje, w czym dziecko jest kompetentne, co osiągnęło dzięki swemu wysiłkowi. Taki sposób oceniania wzmacnia wytrwałość uczącego się dziecka, buduje jego poczucie sprawstwa, w tym odpowiedzialności za własne działania, a w efekcie kształtuje zdolność samoregulacji, tak ważną w kolejnych etapach kształcenia oraz w życiu.

Ocena według stopni, szczególnie gdy jest jedyną albo najczęstszą formą oceniania, nie niesie ze sobą prorozwojowej informacji zwrotnej dla dziecka, w głównej mierze służy porównywaniu dzieci ze sobą. We wczesnym etapie edukacji, kiedy dzieci dopiero opanowują różne strategie uczenia się, nie pomaga im w tym procesie, a w przypadku dzieci natrafiających na różnorodne trudności w uczeniu się może hamować ich motywację i być wręcz źródłem ich bezradności.

Ocenianie opisowe może początkowo być uciążliwe dla nauczyciela, ale niesie ze sobą cenne dla niego informacje. Pomaga mu w dobieraniu trafnych do potrzeb dzieci metod wspomagania ich rozwoju, szczególnie w zakresie strategii uczenia się, metod pomocy w sytuacjach doświadczania przez dzieci trudności w uczeniu się, a także metod rozwijania ich specjalnych zdolności i talentów.

[Stanowisko Komitetu Psychologii PAN w odniesieniu do inicjatywy „Dziecko bez stopni” zostało przyjęte na zebraniu plenarnym w dniu 27 listopada 2014 roku w Warszawie]